

tom spoločenskom úbore, slávnostnej reči a odovzdania kytice pri klaňačke. Väčšia úloha súvisí s banketom po predstavení, ale tomuto prídruženému aspektu sa budeme venovať v samostatnej časti, venovanej pred a postdivadelným aktivitám. Rád sa zúčastňuje standing ovations.

- e) sponzor – vysoko vážený typ diváka. Pozorne hľadá na herečky (hercov), aby sa presvedčil, že z jeho vložených peňazí nevyšla nazmar ani koruna. Je v dobrej nálade, už mu nič iné nezostáva, a okrem toho ho čaká banket. Tam bude hrať hlavnú úlohu on. Takmer naisto vyvolá standing ovations.
- f) snob – na divadelnom predstavení sa vyskytuje v množstve 1 – 7. Menší alebo vyšší počet divadelných snobov zhromaždených v jednote času a priestoru, ako je stanovené rozmedzie, ešte nebol zaznamenaný. Podstatou prítomnosti snoba na predstavení je zostaviť si v duchu aspoň jednu použiteľnú vetu, ktorú bude po predstavení v bufete buď neustále opakovať, alebo, čo je ešte horšie, variovať. Základnou povinnosťou snoba je nájsť na videnej produkcii niečo, čo už ďaleko lepšie urobil niekto iný. Podstatou je fakt, že snob bol vtedy pri tom. Zvlášť obľúbené sú v tomto smere neznáme alternatívne festivaly v málo známych destináciách, divadelné alebo univerzitné kluby v okrajových štvrtiach veľkomiest. V úspešnosti je ešte istejšou citácia nejakého postmoderného filozofa alebo estetika. Čím nezmyselnejšie bude znieť a čím viacej podcitácií je do nej zakomponovaných, tým väčšiu úctu a obdiv snob vzbudzuje. Teda on si to myslí. A spolu s ním aj uhroviť mláďenci, ktorí si zabudli všimnúť, že už by nemali byť v puberte a mladé ženy s načierno nalakovanými nechtami, len krok vzdialené od anorexie. Iný typ snoba sa zo zásady vyhýba priamej reflexii predstavenia. Zato však vybalí také omračujúce množstvo polointimných a intímnych historiek o tvorcoch inscenácie, že tí, ktorí majú tú smolu a musia snoba počúvať, získajú dojem, že dotyčný snob je v skutočnosti zamaskovaným majiteľom divadelnej zeme a všetci divadelníci mu vypadáajú z vrecka, keď sa práve prechádza so zaťatým

lampášom po slnkom zaliatej ulici, aby napokon našiel ozajstného umelca. Nestalo sa tak, a nestane, pretože divadelný snob vie, že jediným umelcom, ktorý by naozaj stál za to, aby ho konečne objavili, je on sám. Tlieska zriedkavo, standing ovations sa z princípu nezúčastní nikdy. Z toho dôvodu si v hľadisku vždy sadá na miesto, ktoré je v prípade, že všetci stoja a on sedí, najlepšie viditeľné. Hlavne hercami a tvorcami inscenácie, teda v prvom rade, v strede.

Nevdáčný divák

Je to síce šokujúca, ale predsa skutočnosť. V našich zeme-písnych šírkach sa naozaj pohybuje niekoľko ľudí, ktorí chodia do divadla kvôli divadlu samotnému. Vďaka tomu sú oslobodení od rodinných, politických, psychopatologických, umenovedných a iných konotácií a divadelné predstavenie vnímajú naozaj ako divadelné predstavenie. Keďže nie sú nikým a ničím vydiereľní, môžu sa slobodne tešiť alebo byť unudení či roztrpčení. Dokonca môžu o tom slobodne vydať bezprostredné alebo postbezprostredné svedectvo. Tento typ diváka je takmer bezozvyšku vnímaný, v prípade, že je k predstaveniu kritický, všetkými ostatnými účastníkmi divadelného procesu ako nevdáčný divák.

Stať venovaná divákovi je poslednou časťou základnej triády režisér – herec – divák. Autor si je vedomý skutočnosti, že divadelný proces je oveľa zložitejší, než bol ním opísaný. Pre nedostatok miesta boli opomenuté také dôležité zložky amatérskeho divadla ako je vrátnik v kultúrnom dome, riaditeľ kultúrneho domu, pracovníčky regionálneho kultúrneho strediska, novinári z regionálnej tlače, žiarlivé manželky a manželia, deti, ktoré nemá kto opatrovať, šófer autobusu, zvukár, členovia folklórneho súboru, s ktorými sa divadelníci musia deliť o javisko, budiček na festivale po prehýrenej noci... Je toho naozaj ešte dosť. Takže možno namiesto rázneho Zbohom, použijeme radšej opatrné Dovidenia!

KAROL HORVÁTH
Kresby Silvester Lavrik

Zápas o poctivý dialóg Scénická žatva 2006

Ambíciou vrcholného festivalu neraz je poskytnúť čo najvernejší obraz o stave vecí, v našom prípade divadelného ochotníctva. Žatva je však vždy taká, aká je úroda. A tú celú nepomestíš do niekoľkých festivalových dní. Ak sa teda dopustím v tomto článku niekoľkých zovšeobecnení, bude to aj dôsledok poznania viacerých krajských prehliadok či šurianskeho celoslovenského podujatia. Nuž, vychoď mi, že tá sezóna, ktorú sme bilancovali v dňoch 29. augusta až 2. septembra 2006 v tradičnom centre slovenského divadelníctva v Martine, bola sezónou silnou v ambíciách, úsilíach, hľadáčstve, no primálo bolo takých inscenácií, ktoré boli nadpriemerné, vnútore vyrovnané vo všetkých zložkách javiskovej syntézy. Dominovala buď režížná ambícia, poučenie i dobrý nápad a pokrývkávalo herectvo, alebo situácia bola opačná, herecky silný súbor mal nedomyšlenosti a nedôslednosti v režijnom vedení a dramaturgickej interpretácii.

Hneď na začiatku vybarvme však vec najneprijemnejšiu. Tú, ktorá ostro kontrastovala so všetkými inscenáciami festivalu. Matica slovenská, jeden z podporovateľov SŽ 2006 nominovala na javisko DK Strojár **Divadelní soubor Lojza při Dělnickém domě z Odier** v Českej republike. Nepoznáme motivácie Matice slovenskej, nevieme prečo zo záťahy českých ochotníckych súborov si zamilovala práve tento kolektív... No, to čo predviedol súbor v inscenácií, ktorá exploatovala texty a situácie zo známeho filmu Světáci už na festivaloch nemôžete vidieť. Komerčne orientovaná znôška tých najtrápnejších a najnevkusnejších momentov, doplnených insitným spievaním piesní J. Wikrenta (?), staroochotnícke hranie usilujúce sa napodobovať dávne podoby profesionálnych putovných skupín na kšeft. Slovom, rana do tváre vrcholného slovenského ochotníctva a kazenie dobrého mena českého neprofesionálneho divadelníctva.

Scénickú žatvu otváral doteraz málo známy súbor **T. Van-sovej z Rimavskej Pily**. Agilný gemerský režisér Jaroslav Lacko napísal pre tento dedinský súbor scenár využívajúci poviedku P. Jaroša Vidly, a texty z publikácie Posolstvo kráľovnej zo Sáby (Sibylla). Príbeh je priam tradičný – rodičia celý život ťažko pracovali, aby sa po ich smrti bratia pobili a povraždili pri delení majetku. Lacko však nešiel cestou obvyčajnej dramatičácie a nechcel sa ani priblížiť starej slovenskej spisbe (á la Urbánek a pod.). Príbeh rodičov a detí traktoval v intenzívnej skratke a zveličení, ako znakovú sústavu, ktorá nepotrebuje všetko vysvetliť a vypovedať. A k nemu naštepil pásmo flešovitých výjavov z dedinského života s charakteristickými pesničkami kopírujúcimi zvykoslovný rok a pásmo akejsi dedinskej vedmy – Sibylly, ktorá akoby predpovedala tragiku príbehu. Najviac sa mu vydarilo to prvé, malo vtip, zaujímavé nápady, pozoruhodnú prácu s rekvizitou (scéna pohrebu, v ktorom v smútočnej procesii nesú symboly oboch rodičov – sekeru a hrabľe – mala neobvyčajnú sugestivitu). Výjavy z dedinského života boli však priveľmi insitné, odkazujúce na to, že súbor asi naozaj odrástol na urbánkovskom žánrovom realizme. Sibylla (D. Mániová) strácala pôsobenie priveľkou slovnou expresivitou, jednoducho povedané – iba kričala a ťažko si hľadala zmysluplné miesto v ambiciózne inscenácii. (Na SŽ navrhol tento súbor festival divadelných hier s dedinskou tematikou v Trebišove.)

Zhodou okolností, aj druhé predstavenie SŽ (po pohostinstvom vystúpení Z. Kronerovej s monodrámom W. Russella Shirley Valentine) pochádzalo z dedinského prostredia. **D-efekt z Dubového** našťudoval v réžii Petry Musilovej renesančnú drámu Komédia o boháčovi a Lazarovi. Nie v originálnej verzii, ktorá je napísaná po česky (Slovák Kyrmezer pôsobil na Morave), ale v úprave a preklade J. Mokoša. Prekladom sa stratil neobvyčajný pôvab archaicky koncipovaného textu a úprava z neho urobila iba rozsahom i štruktúrou

jednoduchý príbeh. Mravoučný v tom prvoplánovom zmysle slova. Tvorcami inscenácie boli bábkarí – Musilová vyštudovala bábkar-skú dramaturgiu a réžiu na VŠMU, jej brat (dramaturg inscenácie) Dušan bábkoherectvo a scénu navrhla študentka bábkarkej scénografie na VŠMU K. Hroznová. Do centra javiska postavila budú – povedzme to priamo – latrínu, ktorá variabilne menila významy. Žiaľ, viac na začiatku, keď fungovala aj ako symbol úrovne boháčovho príbytku a jeho mravov, ako v priebehu inscenácie. Súbor sa usiloval o dravú komédiu (hyperbolizované kostýmy), ale herectvo viac ako k umnému zveličeniu smerovalo k realistickému kresbe. Tak sa stalo, že humoru na javisku veľa nebolo a do popredia sa vysúval zdvihnutý mravokarájúci prst, zbavený onoho archaického pôvabu Kyrmezerovho textu, vlastne neúčinný. (Súbor postúpil na SŽ z druhého miesta prehliadky alternatívneho divadla v Levoči.) Po vlnačnej nevydarenej, zmechanizovanej Aristofanovej Lysistrate v réžii A. Šulíka, vyvstáva otázka, či toto je tá najlepšia cesta súboru, ktorý má takú bohatú a pozoruhodnú minulosť.

S láskavým dovolením čitateľa budem sa držať chronológie festivalových vystúpení v nádeji, že poskytnem aspoň kus panorámy aj pre tých, ktorí do Martina nemohli či nechceli pricestovať.

V Slovenskom literárnom múzeu Slovenskej národnej knižnice medzi bustami našich národných veľikánov - v Národnej svetlici, kde sa hrávalo divadlo začiatkom sedemdesiatych rokov 19. storočia, vystúpila šesťica recitátorov z Hviezdoslavovho Kubína. **Domínku Bogdanovú** z Košíc intenzívne zaujala hravá forma veršov Vaska Popu, **Kristína Pauková** z Vrúčok vyhmatala v texte I. Denežkovej Daj mi osciláciu trápení dnešného mladého človeka a **Terézia Benejová** zo Sliepkoviec zaujala prednesom nelahkého, pocitovo-analytického textu V. Woolfovej Vlny. Ku klasike sa obrátila **Soňa Pariláková** – Deviatka elégia R. M. Rilkeho v jej prednese zvučala trochu plocho, **Paula Puškárová** z Bratislavy si vybrala zo Steinebeckovej Pláne Tortilla nezvyčajnú meditatívnu pasáž. **Peter Hort** z Novej Dubnice v Kenelyho básni Tritisíc strieborných opät dokázal, že je nielen dobrým recitátorom, ale aj to, aký zmysel má pre rytmus, tempo a vnútornú variabilitu textu. (M. Vilhanová z Košíc sa SŽ nezúčastnila.)

Celkom malé divadlo z Levíc, ktoré vlni zaujalo sviežou a vkusnou inscenáciou komédie Z. Podskalského Návšteva mladej dámy (pre materské povinnosti R. Meszárošovej zahrali toto dielko až tohto roku v štatúte hosťa), si vybralo rafinovanú hru S. Caneva Druhá smrť Jany z Arcu. Hru, ktorá vznikla ako umná reakcia na socialistický režim, má však intenzívne presahy až do dneška. Otázky pravdy a narábania s ňou, pretvárkou pre zisk a prospech, ľudskej labilitu, ba až schizofrénie životného štýlu tu znejú s nezmenšenou intenzitou. Problémom inscenácie režiséra Eda Šebiana je to, že priveľmi chápal príbeh historizujúco, zakotvený v ozajstnom tragizme francúzskej panny. Scéna a kostýmy E. Klinčekovej mali vysokú výtvornú kultúru, aranžovanie výjavov chcelo byť profesionálne dokonalé, efektne. No darmo, toto všetko tlačilo Canevov šarm a šerm so slovami a situáciami akosi dolu, k veľkej šou. Navyše inscenáciu uviedli hodinu po tom, čo sa tešili z veľkého úspechu Návštevy mladej dámy a únava sa nedala zamaskovať. Výkony P. a R. Meszárošovcov boli však dostatočne plastické a javiskovo zaujímavé. Nedarilo sa E. Šebianovi v úlohe pána Boha, ktorý príde na tento svet a nestačí sa čudovať, čo sa stalo s tým, čo stvoril. Textové neistoty už na začiatku vyviedli herca z konceptu a všetok pôvab stvoriteľa – trochu ako bezdomovca – sa vytratil.

Kompánia Színházi Társulat z Mačarska bola prvým zahraničným účinkujúcim na SŽ. Žiaľ, avizovanú tanečnú inscenáciu na motívy Romea a Júlie, nehrali. Súbor pod vedením L. Lukácsa ju nestihol doštudovať. Predstavili sa pásmom Niečo chýba, čo je vlast-

DS T. Vansovej Rimavská Píla, J. Lacko: Dedičstvo.

ne prehliadka tanečných etúd na tému vzťahov muža a ženy, priateľstva a nepriateľstva. Etudy v mnohom dokázali, že tento, aj medzinárodne ostrieľaný, súbor tancovať vie, že choreografie sú invenčné, technická vospelosť a príprava miestami pozoruhodná. Pravdaže aj tam boli tanečníci, ktorí zrejme začínajú a ešte nedosiahli úroveň protagonistov. (Navrhovateľom bolo Slovenské stredisko AJTA/IATA.)

Súbor našich krajanov **Kis** zo srbského **Kysáča** na SŽ nevystupoval ako hosť, ale ako víťaz 9. ročníka Festivalu Aničky Jurkovičovej v Novom Meste nad Váhom. Réžisér Ján Privizer si vybral drámu slovenského vojvodinského autora Vladimíra Hurbana Vladimirova (VHV) Zem, jednu z dvojice hier, ktoré silne inklinujú k symbolizmu. A opäť sme boli svedkami ambiciózneho dramaturgicko-režijného prístupu a slabšieho herectva. Slabšieho nie pre neprítomnosť dispozícií, ale pre inakosť poetiky. Tragický príbeh Judy, dcéry chudobných rodičov bol najsilnejší v pasážach, ktoré režisér (a nepriznaný dramaturg T. Kubička) vystaval nad textom a medzi ním. Pôsobivé scény rozlúčky Judy s Jankom (J. Kováčová, I. Privizer), či pochovávanie nemanželského dieťaťa mali neobyčajnú silu. Dramatickú i lyrizujúcu. Po prvý raz sa v tejto inscenácii (a vychádza to z dobre čítaného textu, ktorý prešiel značnou úpravou, najmä skrátením) traktuje zem nie ako miesto, kde sa narodíme, kde po smrti spočinieme, nie zem matka živiteľka, ale zem – nepriateľ, ničiteľ osudov nevinných. Pravdaže, zem v rukách chamtivcov. Náznaková scénu, kde dominuje „štaffring“ bohatej Zuzy Botárovej, ktorej otec skupuje zem a šťastie dcéry mu je ľahostajné, ba nedá peniaze na lekára a nechá umrieť vlastnú ženu, v zámere iste predstavuje chór. Chór ako svedomie občiny v tomto prípade však mlčí a nečinne prízerá, ako sa deje neprávosť. No mizanscénicky režisér tento nápad nevyužil dôsledne, zahral iba v dvoch situáciách. Škoda, že herectvo vo výjavoch, v ktorých rozumne režisér využil dejovú skratku, aby nezničil faktúru hry a zachoval jej zrozumiteľnosť, nebolo dostatočne zrelým partnerom ambícií režiséra a dramaturga. Nevýhodou bolo aj rozľahlé javisko DK Strojár, v ktorom sa komorné dielko z Kysáča trochu „utopilo“.

Jedinou konzistentnou inscenáciou prehliadky (Cena za tvorivý čin roka) bola Padesátka **Divadelnej skupiny DISK z Trnavy**. Tvorcami sú, so spoluúčasťou členov súboru, autori D. Vicen (zároveň režisér), V. Janček, ktorí dali svojmu dielu podtitul *Tragedia dell'arte*. Ak by sme správne toto pomenovanie preložili, znelo by – Profesionálna tragédia. Nuž, čosi, pri určitej nepresnosti použitia parafrázy pojmu *commedia dell'arte*, by na tom bolo. Táto scénic-

ká kompozícia (scéna M. Mikula, kostýmy J. Pálfy – Salzerová), ktorá koketuje so surrealizmom, symbolizmom a s mnohým, čo do divadla priniesla postmoderna, je totižto akousi bilanciou päťdesiatnikov. Súbor oslávil päťdesiatku a okolo abrahámovín sa pohybuje väčšina súboru. Je to neveselá bilancia, pitoreskná, aj komická, aj tragická, reflektujúca zmätky prežitého. Pokojne by sme mohli hovoriť o generačnej výpovedi, hoci doteraz sa toto označenie používalo najmä v súvislosti s mladými. Alebo inak, generačná výpoveď bývalej mladej generácie. Skúsený a disponovaný súbor (J. Rampák, D. Gudabová, V. Bednárík, P. Lančarič, M. Brežák, Z. Kazimírová, I. Kazimír) vytvoril galériu postavičiek s pôvabom groteskného. A najmä nijako sa nerozchádzal s režijným vedením a tvaroslovím inscenačného celku. (Súbor na SŽ postúpil z prvého miesta prehliadky alternatívneho divadla v Levoči.)

Sériu predstavení detí a pre deti otvorilo známe **Detské divadelné štúdio DK z Púchova**. Posledných sedem rokov systematicky inscenuje rozprávky rôznych národov. V tomto roku padla voľba na rozprávky severoamerických Indiánov. Možno by bolo presnejšie nazývať ich mytológiu pôvodných obyvateľov Ameriky. Peter Hudák – scenárista, scénický výtvarník a režisér už roky pracuje vždy s veľkou skupinou detí. To má neobyčajný pedagogický význam, hoci s úskaliami. Inscenácia *Deň Atalaka* je o zrode sveta, statočnosti, odvahe a viere v odkaz predkov. Štyri rozprávky skombinované do celku nezastrelí v Hudákovom diele svoj epický pôvod. Primálo dramatických situácií, premenlivosť symbolov a z toho vyplývajúce enormné nároky na presnosť významov, rytmu a tempa. Po prázdninách (po víťazstve na Zlatej priadke v Šali) však inscenácia trpela na evidentnú nesústredenosť.

Divadlo **Alterna ZUŠ z Rimavskej Soboty** pochodilo lepšie. Víťaz prehliadky dospelých hrajúcich pre deti v Rimavskej Sobotě tvoria mladí ľudia s väčšou schopnosťou fixovať našťudovaný tvar. Scenár inscenácie napísal na motívy Dobšinského rozprávok Marián Lacko, sám si ho režíroval i scénograficky vybavil. Vtipné rozohrávanie situácií, nápaditá práca s rekvizitou, solídne výkony – to sú základné charakteristiky inscenácie *Drevená krava*. Kombinácia dvoch príbehov sa však ukázala ako trochu násilná. Inscenácia sa rozpadla do dvoch častí. Kým v prvej – o drevenej krave – dominuje vtip i hravosť, druhá je ťažkopádnejšia (o princeznej, ktorá sa nevedela smiať). Problémom bolo aj časté využívanie rozprávačky, ktorá dosť okato „zliepala“ menej súrodý materiál a príbehovú líniu. Hudobný sprievod čerpal z rozličných okruhov – napr. zvuciek televíznych večerníčkov – no bez náležitej väzby.

Divadelní soubor **Černí šviháci z Kostelca nad Orlicí** (odporúčalo na SŽ Slovenské stredisko AJTA/IATA) je typický kolektív, ktorý vyvoláva polemiky a štiepenie publika na tých, čo ho prijímajú s nadšením a tých, ktorí ho odmietajú. Drsný príbeh obstarožných matomestských futbalistov nacvičuje hru o svojich životných osudoch. Marazmus krčmy, marazmus ľudských formátov sa neobíde bez hrubosti – verbálnej i situačnej. Čosi medzi fraškou a groteskou. Čosi autenticity a čosi vedomej divadelnej štylizácie pochádzajúcej z čias naturalizmu. Bílí andělé pijí tesavelu autora a režiséra Josefa Tejkla je však v každom prípade dielko plné humoru s ambíciou poskytnúť drsný obraz o človeku. Inak povedané, napriek tomu, že sa tvárime častokrát veľmi vznešene, sme aj takíto – hlúpi, vulgárni a milujeme alkohol. Viacero kompozičných neobratností, iba naznačených motívov, iba odporozovaných a nie dôkladne komponovaných situácií do celku, ale hereckí „naturščíci“ hrajú o dušu. Zdá sa však, že opäť viac ako pozorovateľa miestnej reality než ako uvedomelí tvorcovia.

Dramatizácia románu J. C. Hronského Jozef Mak súboru **Hviezdoslav zo Spišskej Novej Vsi** vlní na celoslovenskej prehliadke nevelmi uspeľa. Na SŽ 2006 sa súbor prepracoval víťazstvom na Palárikovej Rakovej. Aj keď sa v detailoch inscenácia dramaturgická a režisérsky I. Liptákovskej vylepšila, základný problém zostal. A to je reflexívna epika, ktorá sa priam vzpiera dramaturgii. Jozef

Mak, človek milión, je totižto pasívny hrdina, ktorý iba demonštruje silu vytrvania, prežitia. Príbeh nemá dramatický konflikt, má len pohyb času, aj to lineárny. I. Liptáková, zamilovaná do sugestívnej Hronského prózy (oprávnené), si bola týchto úskalí vedomá, preto sa usilovala hľadať a používať vyjadrovacie prostriedky rozličného charakteru. Symboly, metafora, ale aj mikrosituácie koncipované na realistickom základe. Nemohla sa vyhnúť ani rozprávačke, hoci pod meno Doba, cez premeny maku, nie je ona tradičným sprievodcom a posúvateľom deja, ale akýmisi filozofujúcim komentátorom (J. Paulíniová). V inscenácii je nepochybne veľa práce i veľa premýšľania, celý rad dobre kreovaných postavičiek (M. Molitor, M. Strnad, J. Gavliák, P. König, A. Liptáková a i), ale sugestívne javiskové dielo nevzniklo.

Divadlo **Commedia z Popradu** získalo prvé miesto na prehliadke v Šuranoch. Vlastná úprava (V. Benko, D. Kubáň), réžia (V. Benko, M. Čižmárik – aj scénografia) Albeeho hry *ZOO* stary má nemalé ambície. Najprv výborných hercov – D. Kubáňa a M. Nováka, ktorí dokázali zobraziť osudy dvoch stratených ľudí vo veľkom svete. Jerry (D. Kubáň), ktorý nedokáže uniesť svoje postavenie beznádejného outsidera, a svojou agresivitou donúti plachého, „podpapučového“, submisívneho Petra (M. Novák), aby ho zabil. Problémom nie je značné skrátenie textu, problémom je ambaláž príbehu, keď v snahe o apelatívnosť diela réžia pridala výstupy Petra po rokoch, ktoré však viac humorizujú, akoby prispievali k analýze situácie. A na záver, zasa čosi ako moralita, keď po vražde z Jerryho brucha vylieza pás krvavocervej látky ako memento. Došlo tým aj k posunu vo vyznení hry. Jednoznačnou obeťou je tu Peter, hoci prežije, a existenciálne zúfalstvo Jerryho ustúpi do pozadia. Škoda, pretože herecký koncert oboch protagonistov mohol z tejto inscenácie urobiť dielo výbornej kvality.

Scénické miniatúry už roky na SŽ patrili k najpôvabnejším. Tohto roku to nebolo tak. Skôr by sme mohli povedať, že udržiavajú solídnu úroveň bez prekvapujúcich objavov. Dramatický odbor **Stružielka z Čadce**, ktorý pracuje so zdravotne postihnutými deťmi, reprezentovala šesťročná Lívia Melicherová. Zas pôjdeme do kúta je miniatúra, ktorá vznikla na motívy rozprávky M. Rázusovej-Martákovskej a na SŽ 2006 postúpila z prvého miesta Zlatej priadky v Šali v kategórii scénických miniatúr. Prírodné, nerežirované vystúpenie malo svoj prirodzený pôvab. Aj Tajomstvo starého kufra súboru sluchovo postihnutých **Sme z Lučenca** (réžia D. Nôtová, scenár režiséra a P. Vrfo) patrilo k príjemným zážitkom, keď tri deti dokázali navzájom komunikovať nonverbálnymi prostriedkami a nadviazať kontakt s obecenstvom. Podobne to bolo v prípade súboru **Regetka ZŠ Ruskov** so Sinčákovej dramaturgickou španielskej rozprávky *O smaragde*. Na Zlatej priadke v Šali získali tretie miesto a v Martine predvedli solídnu detskú inscenáciu.

Detský divadelný súbor **Zrkadlo pri ZUŠ J. L. Bellu z Kremnice** vedie skúsený P. Luptovský. Známu rozprávku *Bajaja zahradi jeho deti* v aréne využívajúc princíp hry o miesta na sedenie. Rozhýbané, spievané predstavenie malo živú dynamiku a aj zrejme pedagogické ambície. Vychádzalo z prirodzenej hravosti početného súboru detí (v Šali získali druhé miesto v kategórii detských kolektívov), uplatňovalo vtip, prekáračstvo i scénické gagy.

Dokumentartheater Ost-Arbeiter z Berlína priniesol na záver SŽ sugestívnu výpoveď a silnú atmosféru. Príbeh *Ally Rubinskej*, tanečnice, ktorej osud prikázal tancovať v dvoch totalitných režimoch – v nacistickom koncentračnom tábore a stalinskom ZSSR, herečka a režisérka M. Schubartová prerozprávala pomocou textu i tanca. No k historizujúcej – dokumentárno-rekonštrukčnej rovine pridala aj túžbu umelca po slobode vyjadrovania. V inscenácii sa snúbila racionálna s emocionálne exponovanou rovinou. Berlínski divadelníci rozhodne boli prínosom Scénickej žatvy.

Pred sumarizujúcimi vetami o SŽ 2006 pre spravodlivosť a úplnosť dodajme, že päť čísiel festivalového denníka (pripravovali ho J. Beňová, H. Repová, M. Novodomský, N. Petržel a grafik S. Trnka) na dobrej úrovni, vecne i odborne reflektovalo bohatý

Celkom malé divadlo Levice, S. Canev: Druhá smrť Jany z Arcu. E. Šebian – Boh, R. Meszárošová – Jana.

program festivalu. Poslúžilo orientácii účastníkov podujatia a zanechalo hodnotné svedectvo o ňom. Horšie to bolo s rozborovým seminárom Fórum, ktoré ochotníci využili nevelmi, hoci porota (V. Štefko, O. Dlouhý, J. Šimko, B. Felix a A. Grygar) sa veľmi usilovala. Chýbali na SŽ napr. tí, ktorí s ochotníckym divadlom pracujú v regiónoch, či okresoch, režiséri a činovníci súborov, čo sa na SŽ neprebojovali. A niet sporu v tom, že omladené slovenské ochotníctvo potrebuje vzdelanie a rozhlád ako soľ.

Nuž teda, čo objavila a čo odhalila Scénická žatva? V prvom rade priniesla radostnú správu o tom, že súbory sa cieľavedome usilujú o aktuálnu výpoveď, posolstvo. Občas trochu prvoplánovo, ale tendencia je o to potešujúcejšia, že v dnešnom bezhodnotovom svete sa ktosi ešte vôbec usiluje dobu pochopiť a zaujať k nej stanovisko. Dalo sa to na rôznorodom dramaturgickom materiáli – aj na klasike, aj na vlastných textoch či dramaturgických materiáloch. Zdá sa mi – pre túto fázu amatérskeho divadla – prirodzené, že v inscenačných úsilíach je hodne formálnych výbojov, že princíp divadla ako obrazného vyjadrovania a oslovenia publika vo vstve vospelých súborov sa stal akosi samozrejmosťou. Neobratného, napodobujúceho divadla na SŽ nebolo. Občas sa skrížila režijno-interpretáčna ambícia s hereckými dispozíciami, zakotvenými v starších podobách divadla (Kysáč, Rimavská Píla), a vice versa – kvalitné herectvo (Levice, Spišská Nová Ves, Poprad) s nepresnosťami režijného vedenia, ale to je svedectvo pohybu, vývinovej dynamiky. Myslím si, že vnútorná nerovnováha všetkých zložiek javiskovej syntézy je odstrániteľná. Problémom však je to, že dnes sa nikto systematicky nestará o sprístupňovanie hier pre divadlo. O to väčšia zodpovednosť leží na pleciah režisérov (obvykle aj dramaturgov v jednej osobe). Dobrá voľba sa stáva jedným zo znakov ambicióznosti práce divadelného kolektívu.

Ak vezmeme do úvahy aj skúsenosti z krajských a celoslovenských ochotníckych prehliadok môžeme konštatovať, že martinický vrcholový festival bol celkom verným obrazom toho pozitívneho v amatérskom divadle. Pravdaže, vo vstve najambicióznejších súborov. Pod ňou už ten obraz nie je veľmi radostný, najmä v bratislavskom a trnavskom regióne. SŽ 2006 ukázala, že napriek neľahkým podmienkam ochotnícke divadlo ešte žije. Usiluje sa o dialóg s publikom i o dialóg medzi sebou.

VLADIMÍR ŠTEFKO
Foto Filip Lašut

Čo sme na Scénickej žatve počuli...

Celkom malé veľké divadlo

V stredu, 30. augusta 2006, sme videli brilantných hercov Meszárošovcov aj ich režiséra Eda Šebiana v dvoch predstaveniach: *Návšteva mladej dámy*, nominovaného z XXIII. divadelnej Spišskej Novej Vsi, a *Druhá smrť Jany* z Arcu, nominovaného z XXXII. divadelných Šurian. Prezentovali Celkom malé divadlo, divadelné združenie, pôsobiace v Leviciach pri Mestskom kultúrnom stredisku.

„Dostávali sme mnohé ceny za herecké výkony, buď manželka alebo ja,“ poznamenal Petr na moje uznanie ich výkonov. „Nechcete sa profesionlizovať?“ pýtala som sa ďalej.

Ria Meszárošová: Zo začiatku som mala veľké ambície. Dokonca som vyhrala konkurz aj do jedného profesionálneho divadla. Ale teraz som veľmi rada, že to takto dopadlo, že som si zvolila inú dráhu. Som učiteľka a sama si vyberám inscenáciu, do ktorej idem, nie som závislá od nejakého umeleckého šéfa, ktorý mi nadiktuje, čo budem hrať, nie som závislá od toho, či si ma niekto vyberie, či ma niekto obsadí. Hrám, čo chcem, a v podstate sa dá povedať, aj ako chcem. A vždy hlavnú postavu. Nikdy nehrám krovie, nechodím so sviečkou po javisku a nie som z toho nešťastná. Na Slovensku sa takmer nenakrúcajú filmy, divadlá sú na tom tiež nie bohvieako, asi by ma to bolelo viac. Teraz som spokojná. Učím, rada učím, a rada si aj zahrám.

Petr Meszároš: Ria učí tvorivú dramatikú na pedagogickej škole. Ja som tiež stredoškolský učiteľ, učím históriu. A čo sa týka profesionlizovania, ako tínedžer som mal tiež podobné ambície. No po neúspešnom absolvovaní prijímacích pohovorov na VŠMU som zakotvil v amatérskom divadle. A tiež mi to svojim spôsobom vyhovuje. Pochopiteľne, bolo by pre mňa výzvou, a určite aj pre Riu, ak by nás niekto oslovil s nejakým projektom, ale nestal by som sa zamestnancom divadla. Nikdy by som neopustil školu, pretože na Slovensku je herecký chlebič, bohužiaľ, ešte tvrdší ako ten učiteľský.

Edo Šebian ma v postave Boha ako obyčajného chloviečka s hlbokou ľudovou múdrosťou zaujal. Ako herecká trojica ste presvedčivo jednotou rozličného. Aká je spolupráca s týmto s režisérom?

Petr Meszároš: Veľmi dobrá. Ja vyberám texty, predlohy, potom, vulgárne povedané, režiséra našrôbujeme do pozície, aby nás zrežiroval. Na Edovi si veľmi cením, že buduje nosné medziludské vzťahy, ktoré vytvárajú druhý plán postáv.

Ria Meszárošová: V podstate fungujeme na jednej vlnovej dĺžke, rovnako cítime... Predtým som vystupovala ako recitátorka a nebola som navyknutá na pohyb na javisku. A v tom mi Edo veľmi pomohol. Keď začneme robiť novú inscenáciu, vždy stojím ako také drienko – polienko a čakám na Edove pokyny. Alebo sa porozprávame o charaktere tej postavy a on svojím režisérstvom i ľudským spôsobom nám dokáže pomôcť.

Na Fóre – festivalom seminári ste sa vyjadrili k subjektívnosti názorov na inscenácie. Ako to vzťahujete na poroty?

Ria Meszárošová: V podstate sa nám nie celkom pozdáva, keď sa inscenácia hodnotí globálne. Myslíme si, že tvorba a vnímanie divadla sú založené na dosť subjektívnom prežívaní. Určite, divadlo má zákonitosti, princípy, fungujú isté teoretické zovšeobecnenia, ale je to aj záležitosť vysoko subjektívna. Každý by mal hovoriť viac za seba, za svoju postavu. Ono sa to nedá obodovať. Toto nie je atletika, tento dobehol prvý, tak je prvý, lebo má najlepší čas. Na Slovensku sa nám niekedy zdá, že je málo takých ľudí, ktorí vyzdvihujú pozitíva. Keď si zoberieme všetky naše hodnotenia a chceli by sme ich niekde poslať, alebo si ich dať na stránku... tak doslova vystrihujeme, tu je jedna pozitívna veta, tu je druhá pozitívna

veta. České hodnotenia sú čitateľnejšie: Toto sú pozitíva inscenácie, v tomto je to dobré, v tomto má inscenácia slabiny. Na druhej strane som však vďačná za každú kritiku, pretože si myslím, že posúva dopredu. I keď som ju spočiatku ťažko znášala, stále si hovorím, že tí ľudia mi nechcú ublížiť, ale práve naopak. Možno mi chcú pomôcť. Vidia zvonka a inými očami to, v čom som ja zainteresovaná od začiatku. Aj tieto semináre majú svoje opodstatnenie.

Petr Meszároš: Ochotnícke divadlo je závislé, keďže nemá domovskú scénu, od pozvaní na festivaly. Ak sa chce ochotnícke divadlo niekde presadiť a „byť videné“, tak len prostredníctvom pozitívnych kritik, pretože organizátori nestihajú vidieť všetky predstavenia. Málokedy môžeme ponúknuť hodnotné, pozitívne hodnotenia, aby sme sa prezentovali. Kontaktoval som mnoho českých festivalov, a všetci odo mňa chceli recenzie, kritiky. A my im nemáme čo pozitívne ponúknuť – v čom by bola inscenácia výnimočná alebo pozitívna pre ten či onen festival. Len tak na okraj: z Divadelných Šurian, celoslovenskej prehliadky, sme si zobrali všetky hodnotenia súborov. Keby som si ako laik, ktorý sa nezúčastnil festivalu, ich prečítal, mám dojem, že tam nebola schopná inscenácia. Na Slovensku je taký trend, skôr zdôrazňovať nedostatky inscenácií a nezamerať sa na ich klady. Vyslovenie negatív síce posúva, a nie tľapkanie po plec, ale aj tak... Duša umelca je krehkejšia, potrebuje počuť aj dobré, nielen záporny. Mnoho súborov aj pre to skončilo, nechodia na súťaže, pretože sa na nich viac negovalo ako vyzdvihovalo.

Ste manželská herecká dvojica. Divadlo vás má na svedomí?

Ria Meszárošová: Áno, zoznámili sme sa v divadle, na malej scénickej žatve v Tlmačoch, kde mal Peter svoj vlastný večer poézie. Robila som s ním rozhovor pre tlmačského spravodajcu. Takto sme sa spoznali a odvtedy sme spolu.

Petr Meszároš: Divadlo by sa nám nedalo robiť bez toho, že by sme nemali doma rodinné zázemie, pretože okrem iných máme doma ďalšie tri veľké úspechy, to sú naše tri ratolesti, ktoré momentálne strážia starí rodičia. Keby nebolo ich, tak divadlo nerobíme, ani sa nezúčastníme na žatve, preto najmä im patrí vďaka.

Čože je to päťdesiatka...

Tnávská Divadelná skupina DISK, známa u nás i v ďalekom či bližšom zahraničí, ktorá nedávno oslávila päťdesiatku svojej zmysluplnej existencie, znovu presvedčila svojim režijno-dramaturgickým poňatím i hereckým uchopením našej rozporuplnej skutočnosti až v takmer surrealistickom háve. Predstavenie Padesátka si zaslúžene odnieslo Cenu za tvorivý čin roka.

Tvorcovia venovali svoju inscenáciu všetkým bývalým aj terajším členom DISK-u s poznámkou, že „so spomínaným výročím nemá nič spoločného a akákoľvek podobnosť s akýmkoľvek osobami a udalosťami je čisto náhodná! (Iba ak by nie...)“ Táto zameranosť však iste oslovila viacerých, nielen mňa, ktorá som herecky začínala vo vtedy ešte Ochotníckom divadelnom súbore OB – Kopánka Tmava pred 39-timi rokmi.

Veďúci súboru Milan Brežák má za sebou nepretržitých 42 rokov v DISK-u a „prvý milovník súboru“ Ján Rampák až 44. Ako som sa dozvedela, za 50 rokov sa v súbore vystriedalo okolo 230 členov. A na výročnú päťdesiatku väčšina z nich pozvanie prijala. „Veľmi dobre sa cítili,“ pokračoval Janko Rampák, „mal som z toho veľkú radosť, bola to odplata za námahu, ktorú sme vynaložili na jej prípravu.“

Ako sa ti hralo v Padesátke?

Inszenáciu sme robili formou autorského divadla, i keď, samozrejme, režisér Dušan Vicen a dramaturg Vlado Janček naše

postrehy spracovali do konkrétneho textu a inscenácii dali určitý smer. Hrá sa mi v nej dobre, spomenul som si na niektoré svoje životné príbehy, lebo okolo žien a dievčat som sa motal celý život.

Dá sa zladíť život ochotníckeho herca, rodinného človeka i občianskeho pracovníka?

Odniesla si to predovšetkým moja rodina. Synovia pocítovali nielen v detstve, ale aj v dospelom veku, že otec doma chýba. Pri podobných otázkach som ešte za minulého režimu hovorieval, že mám najlepšiu manželku Varšavskej zmluvy, pretože mi všetky moje úlety z domu prepáčila, tolerovala, za čo som jej nesmierne vďačný. Teraz, po rokoch, sa cítim ako zvýšný prvok v rodine: kedy zas pôjdeš, ocino, preč?, pýta sa starší syn, a niekedy mi je z toho smutno.

Ako si spomínaš na prácu s rôznymi režisérmi?

S uznaním. Napríklad na Vanda Kufela, či Mikuláša Fehéra. Ale zlomový moment bol nástup režiséra Blaha Uhlára, pretože začal s úplne iným typom divadla, s autorským divadlom. A prinieslo to výsledky. Jeho inscenácie vynesli náš súbor na celoslovenskú prehliadku, ďalej na Scénickú žatvu v Martine a potom dokonca aj na Jiráskov Hronov. Potom s nami dlhodobo a úspešne pracoval Dušan Vicen. Po zrušení Stoky nám Blaha Uhlár ponúkol, že ešte jednu-dve inscenácie s nami urobí. A tak hoci máme teraz v repertoári Dušanove hry, skúsime aj Uhlárovu inscenáciu, ktorú nazval Šak víte.

S DISK-om som v Martine znovu objavila svoju tnávskú pätnásťročnú mladost' bývalej ochotníckej herečky i pocit, že Padesátka vlastne znamená len pokračovanie v hľadaní nových tvarov a výrazových prostriedkov. A tie sú mimoriadne perspektívne.

Čo prináša dedičstvo?

Aj komédiu zo života pospolitého /aj/ piľanského ľudu s názvom Dedičstvo v réžii Jaroslava Lacka, ktorý ju napísal na motívy poviedky Petra Jaroša Vidly.

S témou dedičstva sa stretávam osobne celý život, pretože som vyštudovaný geodet. Robím s majetkovoprávnymi vecami, viem, čo hmotné dedičstvo dokáže narobiť s povahou človeka a s medziludskými vzťahmi najbližších príbuzných. A keď som si do týchto hmotných statkov, hmotného dedičstva dosadil Šybilu, zrazu mi vyvstala myšlienka nehmotného dedičstva, ktorú prenášame od predkov, z minulých generácií. Zamýšľal som sa nad tým, kam náš svet speje, kde možno vyústi, keď niečo neurobíme s naším dedičstvom. Táto hra by mala byť trošičku aj mementom, pozor na naše dedičstvo, pretože všetko sa po tisícich rokoch vracia do pôvodného stavu, či chceme alebo nechceme.

Vo vašej inscenácii je značne viditeľný stereotyp. Napríklad pri rúbaní dreva...

O tom inscenácia je – slovenský národ žije v stereotypoch. Slovač robí celý život, drhne, pretože chce niečo nahonobiť pre svojich potomkov. A oni, namiesto toho, aby to zveľadovali, rozoštvú sa a celé dedičstvo po rodičoch, ktorí naň celý život robili, dokážu splundrovať.

Inszenácia mala byť o stereotypoch, o monotónnosti života. Aj tie rituály, ktoré ohlasuje spevák, sa opakujú stále dookola, či sú to sviatky, narodenie či svadby. Slováci nemajú pestrý život, pretože keď robili, tak celý život a len občas sa zabavili, keď boli sviatky.

Svoje predstavenie nazývate komédiou. Humor vo vašej inscenácii však skôr zdôrazňuje tragiku...

Pôvode sme chceli robiť komédiu. Nielen kvôli divákovi. Aj herci si radi zahrajú v komédiách. Ale vzhľadom na tému, ktorú som vybral, zostala z toho tragikomédia, jednoducho komédia, ktorá nesie aj určité poslanstvo. Som rád, že inscenácia vypálila takto. Ľudia akceptujú aj humor a ten nepotlačil myšlienku, ktorá tam mala byť.

Disk Tmava, Padesátka.

Ste skúsený režisér, ochotnícke divadlo robíte už vyše 20 rokov v Rimavskej Pile v Divadelnom súbore Terézie Vansovej i v Tisovci v Divadelnom súbore Daxner. V čom vidíte svoje poslanie?

Čím viac robím divadlo, tým viac ma táto práca učí pokore a úcte. V prvom rade k ochotníckym hercom, ktorí v dosť ťažkých podmienkach v divadle trávajú kope voľného času na úkor dovolení, na úkor svojich rodín. Do divadla chodia nielen kvôli tomu, aby sa prezentovali na verejnosti, ale aj preto, že cítia potrebu oslovíť divákov.

Tak isto čím ďalej, tým viac cítim úctu aj k divákovi, ktorý príde na naše predstavenia. V dnešnej dobe, keď je kopa iných foriem zábavy, je nevyhnutné poďakovať sa každému, kto k nám príde pozrieť sa na naše predstavenie.

Preto som v tomto roku skúsil urobiť divadelné predstavenie, ktoré by bolo trochu iné ako klasické divadlá. Chcel som využiť potenciál každého herca, aby sa cítil užitočný a mal v inscenácii svoje miesto. A zároveň som chcel urobiť inscenáciu, ktorá by bola zaujímavá, zábavná a zároveň priniesla aj poslanstvo, ktoré nesiem so sebou celý život.

Čo nás motivovalo

Hovorí Ján Privizer, režisér Ochotníckeho divadla KIS, Kysáč, Srbsko k inscenácii hry Vladimíra Hurbana Vladimírova Zem.

Som ženatý, mám dve deti, prežívam z poľnohospodárstva. Chcem robiť divadlo... Prečo Zem? Kysáč, to je osada vo Vojvodine v Srbsku na Dolnej zemi, kde teraz žije 5 tisíc Slovákov. Vlni sme oslávili storočnicu ochotníckeho divadla v Kysáci. V roku 1881 Mičátek so svojimi dcérami tu spravil detské predstavenie. Ďalej sa pravidelne nerobievali, alebo fungovali len ako časť iného programu. Storočnica, čiže rok 1905, sa berie už konštantnejšie. Odvtedy každý rok účinkovalo v Kysáci divadlo, to znamená, že malo jednu premiéru v roku.

Prečo Vladimír Hurban Vladimírov Zem? Asi v roku 1925 či 1928 Kysáčania nevedeli, čo hrať, a preto išli za samotným autorom, aby navrhol, čo by mohli mať vo svojom repertoári. Autor im ponúkol Zem. A tak táto divadelná hra mala svoju premiéru asi v roku 1938. A po nej sa ochotníci pustili loďou z Nového Sadu do Bratislavy a vystúpili v Slovenskom národnom divadle.

Na počesť tohto autora a ochotníkov, ktorí už v tom čase navštívili Slovensko, sme uviedli toto predstavenie. Nehovoriac o tom, že aj v Juhoslávii, Srbsku, sme mali republikové úspechy v ochotníctve, v detskom divadle aj činohre.

„Zaoberáme sa veľmi ťažkou prácou,“ odpovedal mi Marek Matějka na otázku, aký cieľ sleduje v dielni, „ktorá má za cieľ dosiahnuť to, aby človek bol do istej miery vystavený pohľadom divákov, aby vstupoval do komunikácie s nimi a aby sa s touto situáciou naučil pokojne zaobchádzať. Na rozdiel napríklad od činohry, kde je medzi hercom a divákom spustená stena, a herec sa bojí priamo sa na divákov pozrieť. Pracujeme so situáciou, že človek je na javisku, ľudia sa naňho pozerajú, o čom on vie a z tejto situácie sa odvíja všetko jeho správanie.“

Z ďalšieho rozhovoru vysvitlo, že pán Matějka je veľmi spoločný s mladými klaunami z jeho dielne. „Je štvrtok, začali sme v pondelok. Na tri dni je to veľký pokrok. Dnes sme robili podobné cvičenie ako v prvý deň a ten rozdiel je naozaj markantný v tom, ako ľudia nadobúdajú pokoj a sebaďoveru. Predtým sa sťažovali, keď museli vyjsť pred ľudí a nič nerobiť, srdce im búšilo, červenali uši. A teraz s tým už nikto nemá problém.“

Úspešnou bola aj tvorivá dielňa pre recitátorov. Jej obsahom bola “významová interpretácia textu, tvorba recitátorského výrazu, réžia a výstavba prednesu, hlasová a rečová príprava, individuálne konzultácie.” (Festivalový denník Scénická žatva 2006, č. 1, s. 2.)

V Sadílek k tomu dodal: „Dal som určité návody ako recitovať, a účastníci to majú využiť. Človek môže dávať rady, ale tá druhá strana ich nemusí prijať. Chcem presvedčiť týchto mladých ľudí, že prednes je stále pre nás zaujímavý. Dáva nám silu, otvára nové okná do sveta a je to spôsob komunikácie.“

Jana

„Máte dobrý, či zlý pocit z tejto práce?“, zaujímala som sa. „Ja? Ja mám dobrý pocit, som optimista, neskonaliť, aj keď pred nimi hovorím, že som pesimista. Ale oni mi dodávajú veľkú energiu, i preto, že nie sú zošňurovaní, že sú uvoľnení, teda vstupujú do všetkého bezhlavo. A myslím si, že poézia nevyhynie, pretože má veľa zástancov.“

A aký má pocit z tejto tvorivej dielne jej účastníčka Jana Vidová z Adamovských Kochanoviec?

„Výborný. Ďakujem pánovi Sadílekovi. Práve ide. Je to pán, ktorý vidá nielen mužskými, ale aj režiséorskými a umeleckými očami úplne inak ako my, amatéri.“

Keď som sa o chvíľu na to rozprávala s Róbertom Krištofíkom, ako sa uplatňoval ako recitátor, pokrčil plecami: „Ja som totiž špecifický recitátor, ktorý na súťažiach nikdy neuspel, lebo nemám rád vyuemelkovanosť a tie trendy, ktoré sa presadzujú už mnoho rokov (neviem, či som natoľko hlúpy alebo nemoderný), neviem pochopiť. To, čo som doteraz až na malé výnimky počul, mi znie falošne, neprirodzene.“

BOHUSLAVA VARGOVÁ-HÁBOVČIKOVÁ

Foto Filip Lašut

V tejto dielni, určenej dramaturgom, režisérom a vedúcim súborov sa totiž pracovalo aj nad konkrétnymi textami, ktoré analyzovali a priamo na nich si mohli účastníci odskúšať všetky fázy prípravy dramaturgicko-režijnej koncepcie.

Keď som do dielne vstúpila po prvý raz, zaujala ma hĺbka prednášky o základných postupoch pri práci dramaturga amatérskeho divadla, korenená štipkami histórie slovenského slova a divadelníctva. Chodila som aj od jednej skupinky účastníkov dielne k druhej, tretej, ktorí pracovali s konkrétnymi textami, pričom im Karol Horváth dával konkrétne rady čo a ako, prečo. K svojej práci sa vyjadril: „Viacerí ľudia si nepriniesli dramatický text, len dajakú prozaickú predlohu. Snažím sa im ukázať, aké sú možnosti práce dramaturga v ochotníckom alebo amatérskom divadelnom súbore, aké sú úskalia tejto práce, a dávať im praktické rady, ako riešiť konkrétne situácie, ktoré sa môžu v ich spolupráci s režisérmi a hercami amatérskeých súborov objaviť.“

Účastníčkami tejto dielne boli aj Alena Blahutová a Zdena Vojtušová z detského súboru z Krásnej nad Kysucou, ktorý pracuje tri roky. Zdena poznamenala: „Už viackrát som bola na Scénickej žatve a oceňujem to, že sa ako divadelníci môžeme stretávať, môžeme pozerať niečo nové, máme možnosť vymieňať si medzi sebou názory. Veľmi sme ocenili prácu s pánom Horváthom. Pomohlo nám to, ďalej nás posunulo, prišli sme na niektoré veci, kde sme robili chyby. Scénická žatva nám veľmi pomohla.“

Alena Blahútová s kolegyňou súhlasila. „Mám šťastie, že pracujem s pánom Horváthom, je to veľmi skúsený dramaturg. Dostávam také informácie, ktoré som doteraz nepočula.“ A ďalej poznamenala: „Páči sa mi tu, ale, myslím si, že súťaž medzi rôznymi kategóriami nemôže byť objektívna. Nedá sa porovnať činohra s detským či dedinským divadlom. To sú úplne iné typy inscenácií.“

Róbert Krištofík, ďalší účastník dielne Praktickej dramaturgie, išiel vo svojom glosovaní ešte ďalej: „Mám taký zvláštny dojem už nejaký čas, nielen tento rok, že žatva speje kamsi, kam by nemala spieť. Začal som si uvedomovať, že kategorizácia súborov v minulosti bola predsa len na niečo dobrá. A zdá sa mi, že je tu priveľa zahraničných súborov. Pre konfrontáciu je to síce dobré, ale výber zahraničných súborov do značnej miery nie je veľmi rozumný a zbytočne odčerpáva finančné prostriedky. Ak by sa našiel nejaký súkromný sponzor, ktorý by zahraničné súbory finančne zabezpečil, bolo by všetko v poriadku. Ale aby to bolo zo štátnych peňazí, s tým nesúhlasím.“

Na tvorivej dielni sa však Róbert cítil ako ryba vo vode, aj preto, že si K. Horvátha vysoko váži a cení si ich vzájomné vzťahy.

Na tvorivej dielni Klaunská technika som to ale nevyčítala. Keď lektor Marek Matějka načrtnol určitú situáciu, ktorú bolo treba stvárniť, vrhla som sa do toho po hlave. Nuž a o chvíľu som zistila, ako inak to zahrali praví účastníci dielne, ktorí už mali čosi za sebou.

Postrehy účastníka

Príprava súboru a úloha dramaturga

Ako jeden z mála som mal možnosť zúčastniť sa na takmer celom programe Scénickej žatvy 2006. Dovoľujem si priniesť niekoľko viac-menej kritických postrehov, ktorých cieľom je úprimná snaha pomôcť pri zvyšovaní kvality najprestížnejšej ochotníckej prehliadky na Slovensku a ochotníckeho divadla vôbec.

Program

Scénická žatva je prehliadkou víťazov ochotníckych prehliadok na Slovensku, o ktorých programová rada na základe odporúčaní vyslaných porotcov usúdila, že si na Žatve neurobia hanbu. Je dobré, že sa na Žatvu nedostanú inscenácie, ktorých kvality ocenia len „priateľské“ poroty na niektorých festivaloch, ale vrcholné prehliadky, ako sú celoštátne prehliadky činoherných súborov

chátra. No inscenácia bola nielen o pití, nielen o futbale, nielen o žensko-mužských vzťahoch, ale nastavila pred nás aj rovné zrkadlo možno krivého, krivajúceho života, ktorý predsa len túži hrdlo narovnať sa ...

„Bílí andělé pijí tesavelu,“ ako sa píše v bulletinne Scénickej žatvy 2006 o inscenácii Divadelného súboru Černí šviháci z Kostelca nad Orlicí v Českej republike, „nie sú určení divákovi salónnemu, vyžadujú povahy „otrlé“, milovníkov čierneho smiechu, prichádzajúcich na vlastné nebezpečie a nedožadujúcich sa puritánsky vrátenia vstupného.“

Nuž, naozajstný divák je mnohorozmerný a festivalové publikum to potvrdilo. „Ako sa vám hralo?“ spýtala som sa **Josefa Tejkla**, režiséra, autora i herca Čiernych švihákov.

Jiráska

Veľmi dobre. Nedávno sme hrali na Jiráskomom Hronove, čo je naša divadelná žatva, ale tu sa nám hralo lepšie. Mali sme intenzívny pocit, že divák je tu vnímavejší a téma s ním rezonuje ešte viac ako u nás.

Hronov

Hľadisko vás prijalo, to som cítila, ale aký bol váš režijný zámer?

V prvom pláne sme sa pokúsili ísť po obvyklom príbehu dedinského futbalu, ktorý je, myslím si, spoločný pre veľa malých mestečiek, obcí ako u nás, tak aj u vás. V Čechách existuje rad miest, kde sú legionári zo Slovenska, ktorí futbal hrajú srdcom a robia tam tréneri, ktorí hovoria československy, takže sme chceli ukázať, že k sebe patríme aj cez futbal. Potom nastúpil druhý plán – na futbal sa nabaľuje niekoľko ďalších tém, napríklad vzťah mužov, žien, mužský a ženský svet navzájom, a to veľmi drsne. To je taktiež spoločné, neoddelené hranicami. No a ten tretí plán, a boli sme veľmi radi, že to došlo radu divákov... bol o tom, akým nelichotivým spôsobom dnes žijeme. Bolo to vlastne zrkadlo, do ktorého sa pozrieť nie je nijako lichotivé a príjemné. U nás sa dokonca niektorí diváci do toho zrkadla odmietli pozrieť. Také sa im zdalo krivé.

Zdena

Nielen v ZOO

*Divadlo Commedia Poprad neprišlo síce na Scénickú žatvu s typickou komédiou, ale ZOO Story Edwarda Albeeho nesie v sebe tragiku humoru pôvodne v háve divadla absurdity. Pred dramaturgom a spolurežisérom inscenácie **Vladom Benkom** som vyslovila kacírsku pochybnosť o vhodnosti tejto témy na našej amatérskej scéne...*

Vladom Benko

Nemyslím si, že táto predloha nemá čo povedať slovenskému divákovi. Práve naopak. Bola, samozrejme, kultovou hrou v 60. rokoch, ale nastáva doba, keď treba dať veľký výkričník za naše medziľudské vzťahy, za ich ochladzovanie. Pretože to, čo bolo v Amerike v 50. rokoch, došlo aj sem. Nie sme takí Slovania, akí sme bývali. Že by sme sa mohli biť v prsia: slovenský národ je taký čistý! Aj tu vidíme staré známe: môj dom, môj hrad, nikto nikoho nepozná, maximálne pre svoju rodinu, pre svojho syna, pre svoju dcéru, ale pre nikoho iného neurobí nič dobré.

Albee priniesol fantastické myšlienky o normálnom ľudskom zblížení. Naozaj to už takmer neexistuje, ani na Slovensku.

Sú názory, že tento titul prišiel veľmi skoro na Slovensko, že slovenský divák nie je ešte naň pripravený. Ja sa nazdávam, že už pred desiatimi, sedemnástimi rokmi tu mal byť. Snažíme sa zdvihnúť ukazováč.

Vladom Benko

Tvorivé dielne

Všetky žilky vo mne hrali, keď som sa dostala na pôdu tvorivých dielni. Každú chvíľu som ľutovala, že som sa neprihlásila do niektorej z nich.

Nemohla som si priniesť so sebou nejaký scenár, do kelu? – hnevala som sa na seba, keď som nadabila na Praktickú dramaturgiu, ktorú viedol Karol Horváth. Určite by mal k nemu nejaké prírodné pripomienky!

Tiež som sa usiloval divákov upriamiť na VHV autora. Vo svojich textoch spracúval témy sociálneho charakteru, ale v tomto predstavení existuje ešte jedna vec – láska.

Vladimír Hurban Vladimírov mával svoje lásky istotne aj inde, ale najväčšou láskou mu bola jedna dedinská dievčina v Starej Pazo-ve, kde bol evanjelickým farárom a kde tvoril. No láske nepožehnal a jeho matka. Myslím, že v tomto diele autor spravil očistu svojej lásky.

V Martine sa nachádzajú jeho denníky. A pokiaľ ide o jeho lásku, napísal toto: Mal som ju, miloval som ju, sobášil som ju, stratil som ju. Aby to bolo ešte ťažšie, tá dievčina, keď sa vydala, z evanjelickej viery prešla k nazarénonu, do viery, ktorá bola tvrdá voči akémukoľvek hriechu.

Na Scénickú žatvu sme prišli veľmi radi. Spomíname tu aj na veľkého ochotníka, ktorý nás svojho času všetkých spojil, a tým bol Stano Chren. Žiaľbohu, on viac nie je medzi nami, ale všetci my, zahraniční Slováci, ktorí sme sa stretávali vo Vyšnej Boci na seminári pre zahraničných Slovákov, sme chytili od neho silný divadelný vírus a pravdepodobne ho nestratíme do konca života. Veľké ďakujem za mňa i za súbor.

O Drevenej krave, ale nielen o nej

*Na inscenácii Drevenej kravy súboru Alterna z Rimavskej Soboty, ktorú napísal /a režiroval/ **Marian Lacko** na motívy rozprávky Pavla Dobšinského, ma zaujala najväčšmi spontánnosť hry.*

Vladimír Hurban, Vladimír Hrabec, Vladimír Hrabec, Vladimír Hrabec

Drevená krava je prepracovaná pôvodná rozprávka Pavla Dobšinského. Mali sme s ňou viac zámerov. Prvým sme chceli vzdať hold nášmu rodákovi, Gemerčanovi, a vlastne najlepšiemu slovenskému rozprávkarovi. Druhým silným motívom bolo to, že scenár hry som napísal pred desiatimi rokmi pre detské divadlo, aj ho realizoval, ale nedopadlo to veľmi úspešne, a tak som chcel urobiť nápravu. Príležitosť sa naskytla v podobe výborného študentského kolektívu maturantov, ktorí si našli vzťah k slovenskej rozprávke. Skĺbili sme viaceré výrazové a scénické prostriedky, megabábku s javajkami a hlavne s marionetami, ale aj s činohernými prvkami, a všetko sme to pospájali živou muzikou, pretože v divadielku pracujú aj štyri členovia folkovej skupiny Well. Takže na skúškach sme dávali dohromady skladačku aj podľa scenára, ale aj podľa nápadov študentov. Každou skúškou ich to viac a viac priťahovalo.

Boli sme zvedaví, čo to urobí s detským divákom. A keďže je tam mnoho fóríkov vybudovaných aj dvojzmyselne, čakali sme aj na reakcie dospelého diváka. Predstavenia, ktoré sme doteraz mali, potvrdili, že hra si našla odozvu u oboch. S týmto súborom som po prvý raz na Žatve, i keď som už dvadsať rokov jej pravidelným účastníkom, či už s inscenáciami rozličných súborov, alebo tu pracujem ako redaktor v denníku, ktorý vychádzal na festivale. Žatva je už súčasťou môjho života.

Čo by ste vedeli navrhnúť na jej ďalšie skvalitnenie?

Jedna zmena už prišla pred štyrmi rokmi presunutím termínu Žatvy do leta. Neviem, ako to spravíť, ale bolo by treba viac festivalového života, dať ľudí, ktorí sú tu, viac dohromady. A hlavne vymyslieť systém, ako docieľiť, aby divadelníci boli na Žatve od prvého do posledného dňa, aby si ju mohli vychutnať, aby si mohli pozrieť všetkých svojich kamarátov z ostatných súborov. Ako študentík si pamätám, že najviac som sa učil na festivaloch, keď som videl predstavenia iných súborov a potom na ich rozboroch mi odborne potvrdili to, čo som si laicky myslel.

Čo je to tesavela?

Čo zastierať. Rozmer človeka je taký mnohostranný, mnohovrstevnatý, hĺbkový, že sa doň vojdú aj Bieli anjeli, ktorí pijú tesavelu. (Čo je to tesavela, na to som sa v rozhovore zabudla opýtať.) Aj mne sú blízki, keďže nie je mi nič cudzie, čo je ľudské. Človek krčmový je občas tvorom, v ktorom sa briskne zaskvie človečenstvo o to viac, čím viac v ňom

DS Hviezdoslav Spišská Nová Ves, J. C. Hronský – I. Liptáková: Jozef Mak

Súťažné inscenácie

Potvrdil sa predpoklad, že najkvalitnejšie inscenácie prídu z vrcholných prehliadok v Šuranoch a Levoči. Commedia Poprad, Disk Tmava a Celkom malé divadlo Levice mali odlišnú poetiku, ale spoločný umelecký zážitok. Ostatné činoherné divadlá sa, myslím, tiež neustratili. Každé prinieslo niečo svoje, originálne, a každé si nieslo so sebou aj väčšie či menšie množstvo doterajších konvencií a stereotypov.

Detské divadlo akoby v poslednom období rezignovalo na divadelnosť a imagináciu. Podľa dvadsať rokov starých metodík sa každý hrá na detskú dramatickú tvorivosť a veselú hru detí na javisku vydáva za detské divadlo. Drevená stolička je univerzálna rekvizita na všetko bez ohľadu na to, či hráme indiánsku bájku alebo slovenskú ľudovú rozprávku, scéna a kostým sú zbytočnosťou. Ach, kdeže sú časy Vicenovho Gullivera? Čoskoro nám všetky detské inscenácie splynú do jedného toku šantiacich detičiek a detský divák si bude na predstavení spokojne vraždiť svojich nepriateľov v mobile.. Ešte že sú tu študenti z Rimavskej Soboty, ktorí deťom aj dospelým ukázali, ako sa dá nápadito a zaujímavosť spracovať ľudová rozprávka.

Hostia

Zaujali Dokumentartheater OST-Arbeiter Berlín sugestívnym priblížením autentických osudov baletky tancujúcej v zajateckých táboroch fašistického Nemecka aj komunistického ZSSR. Avšak na to, aby som dokázal naplno precítiť drámu zajatcov totalitných režimov, chýbala inscenáciou ešte štipka divadelnosti.

Pre milovníkov „poetiky hnsu“ bolo určite zážitkom vystúpenie súboru Černí šviháci z českého Kostelca nad Orlicí s inscenáciou Josefa Tejkla Bílí andělě pijí tesavelu. Herci si s chuťou zahráli figúrky dedinských „vožalov“ v úprimnej snahe vyvolať v divákoch pocit zhnusenía nad svojím doterajším biednym životom a tým nastúpiť cestu očistnej katarzie. Na svojej ušľachtilej obrodeneckej ceste však neboli dôslední, a tak namiesto hnsu bolo len znechutenie nad tým, že mi niekto ukazuje to, čo v reálnom živote stretávam na každom kroku.

Otáznikom bolo pre mňa vystúpenie maďarského tanečného divadla Kompánia Színházi Társulat. Najskôr mali tancovať etudy na témy Rómeo a Júlia. Potom bolo uvedené predstavenie Something is missing, aby sa diváci až dodatočne na druhý deň dozvedeli, že tanečníci predviedli len ukážky z menovaného predstavenia. Vyzerá to tak, akoby si niekto povedal, že tým homným Uhrom môžeme ukázať hocičo... Nevie, čo na to navrhovateľ inscenácie na SŽ...

Veľkým lapsusom bolo zaradenie českého súboru Lojza z Odier s operetkou, či veselohrou s pesničkami Světáci na ukončenie Žatvy. Inscenácia bola sklamaním pre všetkých, ktorí čakali, že naši českí bratia prinesú na vrcholnú prehliadku slovenského ochotníckeho divadla modernú a inšpiratívnu drámu vyvolávajúcu hlboký umelecký zážitok. A to je už otázka pre organizátorov: naozaj nebolo v ponuke zahraničných súborov nič lepšie, čo by dôstojnejšie reprezentovalo kultúru okolitých krajín?

Porota

Podľa predpokladov bola porota na Žatve kritickejšia ako na iných prehliadkach. Snažila sa pomenovať kritické body jednotlivých inscenácií, ale vo svojej úprimnej snahe občas zabúdala na vyváženosť, keď kritika prevažovala nad objektívnym zhodnotením všetkých zložiek inscenácií.

Žatva znova potvrdila, že pre našich kritikov a porotcov je oveľa dôležitejšia forma ako obsah, že viac ako oslovenie a emocionálne zaujatie diváka je pre nich podstatnejšia čistota výrazových prostriedkov. Čistota však môže prinášať aj sterilitu a dôsledné dodržiavanie nemenných kánonov môže viesť k fádnosti a nude. Nie náhodou sú aj v zahraničí najúspešnejšie tie inscenácie, ktoré prinášajú nové, netradičné postupy a nápady. Pre diváka nie je až také podstatné analyzovať, prečo si Jerry nosí vo vrecku kabáta svoj svet premenený na bábky. Divák ocení, keď bábky oživia a ozvláštňajú príbeh, ktorý by bol bez nich len prerozprávávaný.

Tu nám chýba konfrontácia so súčasným poľským, ruským či ukrajinským divadlom, keď už nechceme vykročiť ďalej na iné svetové strany. Ozaj, prečo sa k nám aspoň na Žatvu nepozývajú špičkové poľské súbory?

Dielne

Krokom späť bolo zredukovanie divadelných dielní na dielňu klaunov a dramaturgov (dielňa recitátorov je o niečom inom, nie o divadle). Chýbali herecké a režijné dielne, kvôli ktorým chodilo na Žatvu veľa mladých divadelníkov. Akoby si niekto chcel trochu uľahčiť prácu...

Sprievodné programy

Scénická žatva bola v minulých rokoch aj miestom, kde sa prezentovali súbory v rámci sprievodných programov večer vo vestibule Strojára či v stane. Mohli sa tak ukázať inscenácie, ktoré z rôznych dôvodov neboli zaradené do oficiálneho programu Žatvy. Tohto roku sa večerný sprievodný program zredukoval na diskotéky pod stanom. Žiaľ, viac to pripomínalo diskotékove zábavy u nás na dedine ako spoločenský program pre elitu slovenského ochotníctva. A ten, kto sa chcel pokojne porozprávať so starými známymi, musel prijať pohostinnú náruč iných zariadení...

Suma sumárum

Mój celkový dojem z tohtoročnej Scénickej žatvy by som zhrnul do citátu jednej repliky z hry istého zaznávaného slovenského klasika: „Nech by bol, aký by bol, len aby bol...“ Organizátori pripravili a zabezpečili to najnevyhnutnejšie, ale neurobili veľa preto, aby sa Žatva stala výnimočnou udalosťou, sviatkom všetkých ochotníkov. Príznačným bol záver: predseda poroty vystúpil s vyjadrením, že nebude čítať záverečné hodnotenie prehliadky, „...veď aj tak si ho každý prečíta v spravodaji... Cenu za umelecký čin roka získava ten a ten, dovidenia o rok.“

Nevdajak mi napadajú názvy Jakubiskových filmov:

Do videnia v pekle, priatelia!

Nejasná správa o konci sveta

Sedím na konári a je mi dobre...

JAROSLAV LACKO
Foto Filip Lašť

Ex post

Scénická žatva 2006 – významná celoštátna prehliadka amatérskeho divadla a umeleckého prednesu s medzinárodnou účasťou – spĺňa kritériá, ktoré sú každoročne preverované pri jej realizácii:

- má skutočne celoštátny charakter, t.j. mapuje amatérske divadlo a umelecký prednes v rozsahu celej SR
- z hľadiska účasti súborov a jednotlivcov je výberová, t.j. usporiadatelia na odporúčanie programovej rady vyberajú na základe preukázateľnej umeleckej úrovne (z nominácií z predchádzajúcich celoštátnych prehliadok)
- má jednoznačnú koncepciu, podľa ktorej okrem prezentácie a umeleckej konfrontácie umožňuje prehĺbenie vedomostí a zručností jednotlivých účastníkov, je teda spojená s rozsiahlym vzdelávacím programom
- je verejnou uznávaná, t.j. účasť na nej sa jednoznačne považuje za motiváciu k amatérskej tvorbe a je tiež dokladom kvality kolektívu či jednotlivca
- prestíž podujatia je možné dokumentovať zaradením do medzinárodného kalendára AITA/IATA – úspešné kolektívy či jednotlivci sú často na základe vystúpenia na Scénickej žatve vyzvané, aby sa prihlásili do medzinárodných súťaží, konkurzov a na festivaly, na ktorých reprezentujú SR.

O programe Scénickej žatvy rozhodovala programová rada, ktorá sa zaoberala otázkami výberu a účasti jednotlivých súborov postupujúcich z celoštátnych postupových prehliadok, tematických prehliadok, ako aj súborov zo zahraničia; venovala sa otázkam sprievodného a vzdelávacieho programu; výberu porotcov a lektorov pre jednotlivé tvorivé dielne ako aj otázkam pripravovanej panelovej diskusie zameranej na problematiku organizovania divadelných prehliadok. Jej návrhy na realizáciu sú však podmienené výškou finančných príspevkov. Financovanie Scénickej žatvy je viaczdrojové. Základom je príspevok MK SR v rozpočte NOC (garancia slovenskej časti, a vzdelávania) príspevok mesta Martin, príspevok Matice slovenskej (garancia zahraničnej časti: jedného českého divadelného kolektívu) a príspevky z Grantového systému MK SR (pre Slovenské stredisko AITA/IATA – garancia zahraničnej časti, Turčianske osvetové stredisko – garancia sprievodnej časti) a zo Žilinského samosprávneho kraja (pre Turčianske osvetové stredisko). Problémom príspevkov z grantov MK SR je ich premenlivá výška, neskoré zverejnenie výšky príspevku a jeho poukázanie po uzatvorení zmluvy, a nemožnosť aspoň dvojiročných príspevkov. Pre veľmi oneskorené potvrdenie finančných prostriedkov je nemožné realizovať v plnom rozsahu plánované zámery a pozvania resp. ponuky zo zahraničia. V tomto roku organizátori nemohli ovplyvniť zmenu kolektívu (prvý kolektív z Moravy nemohol potvrdiť účasť pre rodinné problémy, druhý nebol schopný dať dokopy študentov cez prázdniny a tretí – akceptoval pozvanie a ukázal, že aj takto sa hrá divadlo) a zmenu ponúkanej produkcie tanečného kolektívu (z Maďarska). Rokovalo sa ešte o dvoch ponukách z Poľska, ktoré nezískali prihlášku na festival. (V Poľsku nefunguje Poľské stredisko AITA/IATA, preto organizátori prehliadky privítajú návrhy i upozornenie na vynikajúce súbory a inscenácie, ktoré by bolo možné pozvať na Scénickú žatvu.) Zahraničných Slovákov – divadelníkov zastupoval súbor, ktorý bol nominovaný z Festivalu Aničky Jurkovičovej a ďalšie súbory z Českej republiky a Nemecka boli nominované do výberu partnermi v zahraničí. Musíme však zopakovať medzinárodné pravidlo, že organizátori neuhrádzajú cestovné náklady.

Programová rada Scénickej žatvy pre rok 2007 navrhla:

DDŠ Ochotníček Púchov, P. Hudák, Deň Atalaka

DS T. Vansovej Rimavská Píla, J. Lacko: Dedičstvo

- pregnantnejšie formulovať podmienky postupu súboru a inscenácie na celoštátnu súťažnú prehliadku a tematické prehliadky
- do nasledujúcich propozícií Scénickej žatvy 2007 zahrnúť formuláciu o účasti súboru a inscenácie na Scénickej žatve, podľa ktorej sa „v danom roku môže na SŽ zúčastniť len inscenácia, ktorá vznikla v aktuálnej divadelnej sezóne
- sprievodný program je potrebné orientovať viac divadelne.

Atmosféru Scénickej žatvy vytvárajú účinkujúci z divadelných kolektívov, recitátori, účastníci z tvorivých dielní, lektori, odborná porota a diváci. No najviac ju vedľa ovplyvniť vzťahy divadelníkov a úroveň inscenácií zaradených do hlavného programu. Naozaj si treba uvedomiť, že program Scénickej žatvy nevytvára jeden dramaturg, ale že ju kreujú predovšetkým sami divadelníci. Aj preto očakávame s veľkým napätím všetky divadelné premiéry a zaktivizovanie divadelných občianskych združení.

Scénická žatva nie je len obrazom tých, ktorí ju organizujú, ale aj tých, ktorí do nej aktívne alebo pasívne vstupujú...

ALENA ŠTEFKOVÁ